

Oorlog in blik

Plan van aanpak met betrekking tot
de inventarisatie van de AV-collectie WOII

In opdracht van: Ministerie van VWS, afdeling Erfgoed van de oorlog

Den Haag,
14 oktober 2008

Inhoudsopgave:

	Inleiding	3
1.	Historische begrenzingen	5
2.	Vindplaatsen	8
3.	Traject	11
3.1	Inventarisatie: aanpak en planning	13
3.2	Digitaliseren	15
3.3	Productie	17

Inleiding:

Het programma 'Erfgoed van de oorlog' van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna te noemen: VWS) heeft als doel materiaal uit en over de Tweede Wereldoorlog te behouden en wil het gebruik ervan stimuleren. Als resultaat hiervan zijn reeds diverse kerncollecties ontstaan, op het gebied van foto's, Oral History etcetera. Het NIOD is intensief betrokken bij een groot deel van deze projecten. In dit kader vond het NIOD het opportuun om een Plan van Aanpak te presenteren met betrekking tot de inventarisatie van de digitale kerncollectie op het gebied van audiovisueel materiaal.

Het erfgoed van de oorlog kent vele verschijningsvormen: objecten, kranten, foto's, dagboeken, gesproken getuigenissen, geluidsdragers en films. Dit laatste medium, bewegend beeld, spreekt de kijker sterk aan. Het verleden wordt er herkenbaar, ja, haast tastbaar door.

Hieronder volgt een Plan van Aanpak (hierna te noemen: PvA) ten behoeve van een inventarisatie van de audiovisuele collectie WOII in Nederland. Doel van dit project is inzicht te geven in de aard en omvang van het beeld- en geluidsmateriaal dat tot deze collectie behoort en te onderzoeken hoe deze collectie voor een breed publiek toegankelijk kan worden gemaakt. Daarnaast moeten instellingen gestimuleerd worden subsidieaanvragen in te dienen ten behoeve van de digitalisering van films en geluidsopnamen.

Wat, wie, hoe en wanneer?

Het resultaat van dit project wordt een overzicht in een nog nader te bepalen vorm van alle films en geluidsopnamen gemaakt tussen 1933 en 1950 die een direct verband hebben met de Tweede Wereldoorlog of de aanloop hier naartoe of de nasleep hiervan en die tevens een duidelijke link hebben met het Koninkrijk der Nederlanden ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, dat wil zeggen Nederland, voormalig Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen. Dit overzicht geeft details over de films zoals lengte, vindplaats, omschrijving, fysieke staat, rechthebbende(n) etcetera. Het project is door zijn omvang, actualiteit en reikwijdte een belangrijke vernieuwing van de reeds bestaande inventarisatie in boekvorm van José Kooyman, *Gids voor historisch beeld- en geluidsmateriaal* (Amsterdam 1999).

In dit PvA wordt uitgegaan van de volgende medewerkers:

- o een projectleider
- o een beeldresearcher

Hun taken worden op bladzijde 13 van dit PvA nader gespecificeerd.

Startpunt van het project is idealiter 1 november 2008. Op 1 november 2009 is het project afgerond en zijn de resultaten klaar om te worden omgezet naar de nog nader te bepalen presentatievorm.

Voor dit PvA is als uitgangspunt genomen het *Beleidskader voor subsidiëring* van het Programma Erfgoed van de oorlog van het Ministerie van VWS.

Dit PvA wil een antwoord geven op de volgende vragen:

- Welk materiaal behoort tot deze collectie (en wat niet)?
- Waar is dit materiaal te vinden?
- Uit het project zullen subsidieaanvragen volgen ten behoeve van digitaliseren en beschrijven van films. Hoe kan VWS dit proces optimaal sturen en begeleiden?
- Welke standaarden kunnen het beste gehanteerd worden met betrekking tot het digitaliseren en beschrijven van het materiaal?
- Hoe ziet de planning voor een dergelijk project eruit?

Uiteraard zullen de kosten die met dit project gepaard gaan worden toegelicht in een overzichtelijke begroting.

1. Historische begrenzingsen

Om te kunnen spreken van “de audiovisuele collectie WOII” (hierna te noemen: AV-collectie WOII) is het van belang om te kijken naar de definitie van dit begrip. Uiteraard biedt het subsidiekader *Erfgoed van de oorlog* een goed houvast, maar specifiek voor het medium AV-materiaal zal het begrip “Tweede Wereldoorlog” een duidelijk omljnd en afgebakend kader moeten krijgen. Welke films en geluidsdragers vallen eronder, wat zijn de tijds- en inhoudscriteria en welke rek zit hierin?

Hieronder volgen de belangrijkste criteria waar het materiaal aan moet voldoen, wil het worden meegenomen in de inventarisatie en om in aanmerking te komen voor digitalisering in het kader (en op kosten) van dit project. Met nadruk voegen wij hieraan toe dat deze grenzen niet strikt en rigide mogen zijn, zodat uniek materiaal dat mogelijk buiten deze grenzen dreigt te vallen afzonderlijk en per geval beoordeeld en eventueel toegelaten kan worden.

Overigens bestaat het filmische deel van de AV-collectie WOII uit professionele films en amateurfilms. Deze onderscheiden zich vaak sterk in uiterlijke en inhoudelijke kenmerken, formaten en materiaalstaten. Bij de inventarisatie en de beoordeling van subsidie-aanvragen zal steeds voor ogen gehouden moeten worden met welke van de twee categorieën men te maken heeft.

Definitie AV-collectie WOII :

Alle bewegend materiaal en geluidsopnamen gemaakt tussen 1933 en 1950 die een direct verband hebben met de Tweede Wereldoorlog of de aanloop hier naartoe of de nasleep hiervan en die tevens een duidelijke link hebben met het Koninkrijk der Nederlanden ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, dat wil zeggen Nederland, voormalig Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Nadere kenmerken en uitzonderingen:

- De AV-collectie WOII bestaat uit films in diverse formaten (8, 9.5, 16 en 35 mm.)
- Speelfilms uit bovenstaande periode maken geen deel uit van de AV-collectie WOII
- Documentaires uit bovenstaande periode maken wel deel uit van de AV-collectie WOII
- Documentaires over bovenstaande periode gemaakt na 1950 maken geen deel uit van de AV-collectie WOII
- Duitse propagandafilms met Nederlands commentaar en bedrijfsfilms uit bovenstaande periode maken wel deel uit van de AV-collectie WOII
- Geluidsopnamen uit bovenstaande periode maken wel deel uit van de AV-collectie WOII

- o Films van voor 1933 of na 1950 maken geen deel uit van de AV-collectie WOII met uitzondering van unieke films; deze vallen vanzelf op en worden apart beoordeeld.
- o Films die buiten het (toenmalige) Koninkrijk der Nederlanden zijn opgenomen maken wel deel uit van de AV-collectie WOII wanneer zij tot onderwerp hebben inwoners van het (toenmalige) Koninkrijk der Nederlanden in combinatie met de thematiek van de Tweede Wereldoorlog (bij voorbeeld Nederlanders in Duitse dienst of Engelandvaarders)
- o Films die buiten het (toenmalige) Koninkrijk der Nederlanden zijn opgenomen maken wel deel uit van de AV-collectie WOII wanneer uiting(en) van nazisme zichtbaar is/zijn in combinatie met een link met het (toenmalige) Koninkrijk der Nederlanden.

Perioden:

In de definitie van de AV-collectie WOII wordt uitgegaan van de periode van 1933 tot en met 1950. Voor deze tijdsspanne gelden specifieke uitzonderingen en aandachtspunten die hieronder worden beschreven.

Mbt 40-45:

Films opgenomen tussen 10-5-1940 en 5-5-1945: alles;

waar relevant geldt: 15-8-45, 2-9-45

Toelichting op deze data:

10 mei 1940: inval van de Duitsers in Nederland: begin WOII

5 mei 1945: capitulatie van Duitsland in Nederland

15 augustus 1945: capitulatie van Japan

2 september 1945: ondertekening van de capitulatie van Japan

Mbt 33-40:

beginpunt: 30-1-1933: Hitler rijkskanselier

Voorbeelden van onderwerpen voor films uit deze periode:

1. NSB-uitingen
2. vluchtelingen
3. impact van WOII internationaal
4. (gevaren voor het) neutraliteitsbeginsel
5. reacties op de opkomst van het nazisme zoals de Kristallnacht en inval in Polen
6. oorlogsdreiging blijkend uit/bij:
 - o defensie/leger/mobilisatie
 - o koopvaardij
 - o luchtbescherming
7. Japan versus Nederlands-Indië
8. Nederlanders die een belangrijke rol speelden in WOII
 - o politici
 - o verzetsmensen/groepen
9. sociale onrust
 - o werkverschaffingskampen
 - o stempelen
10. politieke onrust (in pluriform perspectief dus alle stromingen)
11. blijken van Joodse gemeenschappen/cultuur; ook van andere vervolgte groepen
12. wetenschap/studentenwereld

Mbt 45-49:

eindpunt: 1-1-1950: (viering van) soevereiniteitsoverdracht Indonesië

Toelichting op deze datum:

- o einddatum is voor dit deel moeilijker hard te krijgen, geldt met name voor onderdelen met *
- o films over Molukken en Nieuw-Guinea worden per film beoordeeld

Voorbeelden van onderwerpen voor films uit deze periode:

1. bevrijding(sfeesten)
2. Japanse bezetting NL-Indië
3. Bersiap
4. Politieke acties
5. KNIL *
6. berechting oorlogsmisdadigers *
7. terugkeer uit kampen
8. opvang oorlogsslachtoffers (en gebrek aan)
9. schaarste/distributie *
10. wederopbouw/architectuur *
11. herdenken *

Klankbord:

Wanneer twijfel bestaat of een film wel of niet deel uitmaakt van de AV-collectie WOII is er een klankbordgroep die door de projectmedewerkers kan worden geraadpleegd. Deze groep bestaat uit de volgende personen:

- o Walter Swagemakers, Filmmuseum
- o Hans Groeneweg, Verzetsmuseum Friesland
- o Geert-Jan Mellink, Programma Erfgoed van de Oorlog
- o Harry Romijn, NORAA en Gronings AudioVisueel Archief

2. Vindplaatsen

De locaties waar films en geluidsopnamen uit de AV-collectie WOII zich bevinden zijn velerlei. Voor dit project kan de structuur die in deze vindplaatsen kan worden aangegeven een leidraad bieden. Hieronder volgt een overzicht van deze vindplaatsen en enkele opmerkingen per vindplaats die aangeven in hoeverre deze collecties gedigitaliseerd zijn. Met nadruk wordt hier gesteld dat deze opsomming niet compleet is.

Er zijn vijf soorten partners die de AV-collectie WOII beheren:

1. De landelijke filmarchieven:

- o het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)
- o het Filmmuseum

Beide archieven zijn momenteel bezig met een meerjarig, landelijk project, *Beelden voor de toekomst*, dat wordt gefinancierd door het Ministerie van OCW. Doel van dit project is het digitaliseren en ontsluiten van een groot deel van de AV-collecties van deze instellingen. De collectie-WOII is een belangrijk onderdeel uit *Beelden voor de toekomst*. Vanwege de bijzondere status van deze collectie heeft het Ministerie van OCW een aanzienlijk bedrag van *Beelden voor de toekomst* voor deze archieven gereserveerd om deze collectie met voorrang te behandelen. Voor de inventarisatie van de AV-collectie WOII betekent dit waarschijnlijk dat er geen extra geld behoeft te gaan naar deze instellingen ten behoeve van digitalisering.

Daarnaast zijn er nog twee *landelijke* archieven met een AV-collectie:

- o het Nederlands Instituut voor Militaire Geschiedenis (NIMG)
- o het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)

Deze archieven vallen niet onder *Beelden voor de toekomst*.

2. De regionale audiovisuele archieven, verenigd in het platform Nationaal Overleg Regionaal Audiovisuele Archieven (hierna te noemen: NORAA):

- o Audio-Visueel Archief Gelderland
- o Brabant Collectie, Bibliotheek UVT
- o Drents Archief
- o Erfgoedhuis Zuid-Holland
- o Fries Film Archief
- o Gelders Archief
- o Gemeentearchief Amsterdam
- o Gemeentearchief Rotterdam
- o Gronings AudioVisueel Archief
- o Historisch Centrum Overijssel
- o Limburgs Museum/ Limburgs Film en Video Archief

- o Nieuw Land Erfgoedcentrum
- o Noord-Hollands Archief
- o Utrechts Archief
- o Zeeuws Archief
- o Zeeuwse Bibliotheek/ Zeeuws Documentatiecentrum

De leden van NORAA hebben een aantal jaren geleden een grote subsidie-injectie ontvangen van de Mondriaan Stichting. Met deze gelden is een groot deel van de A-collectie van deze instellingen gedigitaliseerd. Hieronder vielen veel films uit de AV-collectie WOII. Geld voor beschrijvingen maakte expliciet géén onderdeel uit van deze subsidie, zodat op dit gebied nog een flinke inhaalslag gemaakt dient te worden.

Bovendien zijn niet alle WOII-films met het Mondriaangeld gedigitaliseerd en ook zijn er aanwinsten van na het Mondriaanproject, die nog niet gedigitaliseerd zijn.

De leden van NORAA onderhouden ieder op hun beurt contact met de *lokale* archieven, die ook ieder hun eigen AV-collecties beheren, zodat topdown vrijwel alle AV-verzamelande archieven bereikt worden.

3. Overige erfgoed beherende instellingen:

- o historische verenigingen
- o smalfilmverenigingen
- o musea
- o regionale omroepen
- o gemeentearchieven

Binnen het Programma Erfgoed van de Oorlog bestaat een goed overzicht welke instellingen hieronder vallen. De verscheidenheid in de omvang van films uit de AV-collectie WOII is groot en varieert van enkele tot tientallen. De mate van digitalisering varieert evenzeer.

4. De leden uit het collectie-overleg WOII

Onder de in 3 genoemde instellingen uit de topdown-structuur dient één opvallende en belangrijke categorie apart genoemd en benaderd te worden vanwege de omvang van hun collecties op dit gebied: de leden uit het collectie-overleg WOII. Dit is een officieus platform van zestien musea en documentatiecentra voor wie WOII het speerpunt uit het collectiebeleid is. Dit betekent dat films uit de AV-collectie WOII over het algemeen goed ontsloten zijn en deels al gedigitaliseerd zijn.

- o Airborne Museum 'Hartenstein'
- o Anne Frank Stichting
- o Herinneringscentrum Kamp Westerbork
- o Joods Historisch Museum
- o Markt 12 Aalten
- o Museon
- o Museum Bronbeek
- o Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945
- o Nationaal Monument Kamp Amersfoort
- o Nationaal Monument Kamp Vught
- o Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum Overloon
- o Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie
- o Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen
- o Verzetsmuseum Amsterdam
- o Verzetsmuseum Friesland
- o Verzetsmuseum Zuid-Holland

De meeste instellingen die vallen onder categorie 1 t/m 4 zijn reeds op de hoogte van het feit dat dit inventarisatieproject op handen is en zullen waar nodig al voorwerk hebben gedaan met betrekking tot subsidie-aanvragen ten behoeve van digitalisering en/of beschrijving.

5. Particulieren:

Dit is de meest diffuse groep. Veelal wordt deze groep bereikt door contacten tussen de hierboven genoemde instellingen en afzonderlijke verzamelaars. Ook is een groot deel van hen aangesloten bij fora voor verzamelaars zoals de Documentatiegroep '40-'45.

Onderdeel van het project is het actief opsporen van die mensen die nog niét bekend zijn bij bovengenoemde instellingen, voor zover deze hun films willen delen met een groot publiek. Dit kunnen verzamelaars zijn, maar ook familieleden/nabestaanden van filmers. Het speurwerk naar deze mensen moet in evenredige verhouding staan met het te verwachten resultaat en mag de voortgang van de inventarisatie niet belemmeren. Wanneer films van deze groep gedigitaliseerd worden, moet er ook worden gezocht naar een ter zake kundige beschrijver, daar niet van de particulier zelf mag worden verwacht. Waar nodig en gewenst kan deze de beschrijver echter wel bijstaan.

De subsidieaanvraag voor digitalisering en beschrijven moet in dergelijke gevallen worden ondergebracht bij een rechtspersoon uit één van de vorige vier categorieën¹. Gelet op de regionaliteit en professionaliteit dient de voorkeur uit te gaan naar categorie twee, en wel dát regionale audiovisuele archief waar de films qua inhoud het meest betrekking op hebben. De projectmedewerkers zullen hierbij bevorderen dat de originele film aan dat archief wordt overgedragen, waarbij de schenker een eigen digitale kopie ontvangt.

¹ De voorwaarden die VWS stelt aan een rechtspersoon zijn terug te vinden in het subsidiekader.

3. Traject

Het project is op te splitsen in drie onderdelen.

1. Inventarisatie:

de uitkomst hiervan geeft antwoord op de volgende vragen: uit welke films bestaat de AV-collectie WOII, waar bevinden deze zich, hoe lang duren ze, waar liggen de rechten, waar gaan ze over, in hoeverre zijn ze beschreven etcetera. Deze inventarisatie vormt de kern van het project en zal worden uitgevoerd door de twee projectmedewerkers. Met betrekking tot de voortgang van hun werk onderhouden zij regelmatig contact met VWS.

Planning: 1 november 2008 tot en met 1 november 2009

2. Digitaliseren en beschrijven:²

- a. voor de films die behoren tot de AV-collectie WOII, die nog niet zijn overgezet op digitaal formaat, kan bij VWS subsidie worden aangevraagd om dit te laten gebeuren. Deze subsidie wordt aangevraagd door de instellingen die de desbetreffende film(s) beheert. Particulieren kunnen zelf geen subsidie aanvragen daar zij geen rechtspersoon zijn. Het dichtst bijzijnde regionale audiovisueel archief kan dit voor hen doen.
- b. een belangrijk onderdeel van het digitaliseren is het beschrijven van de films. De beschrijving maakt een noodzakelijk onderdeel uit van de ontsluiting van een film, want alleen met een adequate beschrijving kan er op zinnige wijze worden gezocht in een database of zoekmachine. Voor films die al wel gedigitaliseerd zijn maar nog niet zijn beschreven, kan apart subsidie worden aangevraagd voor deze beschrijvingen.
- c. voor instellingen met grote filmcollecties kan het vele uren werk betekenen om uit te maken welke films voor inventarisatie en digitalisering in dit project in aanmerking komen. De collectie met langs de in paragraaf 1 geschetste criteria worden gehouden. Ook voor dit onderdeel kan subsidie worden aangevraagd.

NB: onderdelen a, b en c worden uitgevoerd door de instellingen die subsidie aanvragen. Projectmedewerkers van het inventarisatieproject helpen bij het opstellen van deze aanvragen. Ook is het hun taak om de mogelijkheid tot het doen van deze aanvragen landelijk bekendheid te geven. Doublures moeten worden getraceerd. Bij kleine instellingen, die vaak maar een paar films

² De te hanteren standaarden ten behoeve van digitaliseren en beschrijven komen in paragraaf 3.2 aan bod.

hebben die digitalisering behoeven, zal worden gekeken of de aanvraag kan worden ondergebracht bij een grotere partner.

Planning: de laatste mogelijkheid voor het aanvragen van subsidie is de ronde van 1 april 2009. Voor nog te digitaliseren AV-materiaal dat na 1 april wordt aangetroffen zal worden gezocht naar een subsidiemogelijkheid via het NIOD. De projectmedewerkers starten de inventarisatie bij de kleinere instellingen omdat juist hier het minste initiatief verwacht wordt met betrekking tot subsidieaanvragen voor digitalisering. Dit komt omdat AV-materiaal bij deze instellingen meestal niet tot de kerncollectie behoort.

Het uitzoeken, digitaliseren en beschrijven kan per instelling enkele maanden in beslag nemen maar is afhankelijk van de omvang van het materiaal per aanvraag.

3. Productie:

De resultaten van de inventarisatie worden voor een breed publiek toegankelijk gemaakt. In welke vorm deze resultaten uiteindelijk zullen worden gepresenteerd is nog onzeker. De keuze voor een uiteindelijke vorm valt buiten dit PVA.

3.1. Inventarisatie: aanpak en planning

De AV-collectie WOII bevindt zich in verschillende stadia van toegankelijkheid:

- online: materiaal dat al is gedigitaliseerd en door de instelling online is gezet, meestal op de eigen site of via een NORAA-lid
- bij de instellingen, gecatalogiseerd, gedigitaliseerd, nog niet online
- bij de instellingen, gecatalogiseerd maar nog niet gedigitaliseerd
- bij de instellingen, nog niet gecatalogiseerd maar wel bekeken
- bij de instellingen, nog niet gecatalogiseerd en ook nog niet bekeken
- bij de particulier

Materiaal uit de laatste vier categorieën is bijna per definitie nog niet gedigitaliseerd of is niet door professionals gedigitaliseerd en derhalve zijn de scans kwalitatief soms niet goed genoeg. De inventarisatie kan daarom voor deze categorieën alleen op basis van de al dan niet geautomatiseerde databases geschieden. Voor die films die ook nog niet in een database staan, moet de inventarisatie gebeuren door middel van het bekijken van de banden, wat een tijdrovend karwei is. Deze vier categorieën zullen door de beeldresearcher in kaart worden gebracht, waartoe hij de instellingen en particulieren in kwestie zal bezoeken om ter plekke de stand van zaken weer te geven.

De projectleider zal de bulk van het materiaal - uit de eerste twee categorieën - in kaart brengen. Dit kan deels vanuit kantoor, deels zal ook zij de instellingen zelf bezoeken.

Een aparte kanttekening behoeven op deze plaats nog de twee landelijke instellingen: NIBG en Filmmuseum: vanwege de grote omvang van hun AV-collectie WOII zal het inventariseren en met name het uitzoekwerk dat hieraan vooraf gaat een grote klus zijn. Tussen het Ministerie van VWS en deze instellingen zijn goede afspraken gemaakt over de personele inzet die zij zullen bieden, gefinancierd met de middelen uit *Beelden voor de toekomst* om nog in 2008 een overzicht te geven van hun AV-collectie WOII. Deze gegevens worden vervolgens door de projectmedewerkers verwerkt. Daarnaast wordt één van hen ingezet om NIBG en het Filmmuseum te helpen bij het inventariseren van het nog niet geregistreerde deel van de collecties. Verder wordt bij het Filmmuseum de collectie amateurfilms extern, dat wil zeggen door de projectmedewerkers, geïnventariseerd en gaat er speciale aandacht uit naar het traceren van de zgn. 'Indische collectie' van het NIOD.

Gelet op de hoeveelheid aan vindplaatsen (ruim honderd) en hun verspreiding over Nederland (lange reistijden) is de verwachting dat beide projectmedewerkers gemiddeld 24 uur per week nodig hebben om de inventarisatie binnen een jaar uit te voeren. Een onzekere factor vormt daarbij de omvang van het materiaal dat nog nimmer door professionals werd bekeken. Deze valt moeilijk in te schatten en hangt mede af van het aantal films dat zal opduiken bij particulieren. Het inventariseren hiervan neemt in verhouding veel tijd in beslag.

Uitkomsten:

Per film wordt een drievoudige inventarisatie gemaakt:

- a. inhoudelijke inventarisatie: gegevens over lengte, vindplaats, omschrijving
- b. inventarisatie met betrekking tot de technische staat van het materiaal om te onderzoeken of het materiaal zonder meer gescand (gedigitaliseerd) kan worden
- c. inventarisatie met betrekking tot de rechten

De uitkomsten van deze complete inventarisatie worden per onderzoeksmoment en per instelling/particulier door de projectmedewerkers in een worktool geplaatst.

Deze tool zal speciaal moeten worden ontwikkeld en heeft de vorm van een online database waar de verschillende gegevens per film en per instelling in kunnen geplaatst. Uitgangspunt bij deze tool zal zijn dat deze in zijn eindvorm op zo eenvoudig mogelijke wijze kan worden geconverteerd naar het eindprodukt. De ontwikkeling van de tool dient op korte termijn te worden gerealiseerd, zodat de voortgang van de inventarisatie kan worden gegarandeerd.

3.2. Digitaliseren en ontsluiten

Het digitaliseren van films en geluidsopnamen is een onderdeel dat voortvloeit uit de inventarisatie en dat niet voor de verantwoordelijkheid van de projectmedewerkers komt. Voor films en geluidsopnamen die gedigitaliseerd dienen te worden, vragen de instellingen immers zelf subsidie aan via het format van Erfgoed van de oorlog. De projectmedewerkers zullen bij het aanvragen van de subsidie ondersteunen waar nodig, maar het toezien op voortgang van het digitaliseringstraject is een taak van de subsidie-vragende instelling. Daarom valt dit onderdeel buiten het PvA. Toch zijn enige opmerkingen over het digitaliseren op deze plek raadzaam, om de resultaten van het digitaliseringstraject zo uniform mogelijk te krijgen, wat de presentatie van de inventarisatieresultaten ten goede ongetwijfeld ten goede zal komen.

Archiefwet 1995:

Een aantal NORAA-leden valt onder de Archiefwet van 1995. Dit betekent dat zij hun collecties in goede, geordende en toegankelijke staat moeten brengen en bewaren. Activiteiten om dit doel te bewerkstelligen worden niet door het Programma Erfgoed van de Oorlog gesubsidieerd. Echter, het digitaliseren van films voor dit project gaat verder dan dit doel, daar de gedigitaliseerde films via internet kunnen worden ontsloten en dus een groter bereik hebben dan het onder de Archiefwet gestelde. Daarom vallen subsidieaanvragen gericht op digitalisering binnen van de subsidielijijn 'toegankelijkheid' wel binnen het gestelde subsidiekader, ook wanneer deze afkomstig zijn van archieven die onder de Archiefwet vallen.

Passief en actief:

Het betreft hier steeds aanvragen voor *passieve* conservering, waarbij de film wordt schoongemaakt en gescand naar een digitaal bestand. Ten behoeve van een zo optimaal mogelijk kwaliteit moet dit worden gedaan door professionele digitaliseringsbedrijven.

Ten behoeve van het scanklaar maken van films kunnen de instellingen een beroep doen op een technisch deskundige, die qua uurprijs aanzienlijk voordeliger is dan wanneer dit scanklaar maken door de digitaliseringsbedrijven geschiedt.

Actieve conservering, waarbij de film wordt overgezet op een nieuwe drager, zal alleen voor subsidiëring in aanmerking komen wanneer het een "historisch bijzonder filmdocument over WOII van monumentale waarde" betreft. Dit aantal is gering en inzichtelijk en betreft met name films van particulieren.

Formaat:

De door het Project 'Erfgoed van de oorlog' gekozen standaard voor digitalisering is digi-beta. Doordat de digitale techniek nog volop in beweging is (scanning naar hard-disk, nieuwe HDTV standaards, etc.) is het een goed uitgangspunt om uit te gaan van digi-beta's als master, waarbij het wellicht voor regionale archieven een voordeel zou kunnen zijn als zij de mogelijkheid krijgen een dv-cam en/of dvd-kopie van de Digimaster te krijgen (dit in verband met het simpele feit dat de archieven over het algemeen niet beschikken over een digi-beta afspeelmogelijkheid). Het Filmmuseum werkt met een hogere standaard, namelijk 2K. Dit is een variant die aanzienlijk duurder is en derhalve niet als standaardnorm kan worden genomen.

Beschrijven:

De geldende verhouding voor beschrijven is 1:8. Dat wil zeggen dat het beschrijven van één uur film ongeveer acht uur duurt. Dit is een relatief hoge norm, die nog niet door alle instellingen wordt gehanteerd. Korte films duren in verhouding langer, omdat de basisgegevens die bij elke film ingevoerd moeten worden in aantal altijd gelijk zijn, zowel voor korte als voor lange films. Beschrijvingen op scèneniveau zijn accurater dan een beschrijving middels trefwoorden of een thesaurus. Aangezien er geen nationale standaard voor het beschrijven van films bestaat, wordt hier geadviseerd te werken met de uitgebreide handleiding waar het Gronings AudioVisueel Archief (GAVA) mee werkt. Deze handleiding is te vinden op de site van VWS. De landelijke instellingen (NIBG en Filmmuseum) hanteren voor het beschrijven hun eigen (hogere) normen.

3.3 Productie

Fase één en twee van het project dienen te zijn afgerond op 31 oktober 2009. Fase drie van dit project betreft de presentatie van de resultaten, die voor een breed publiek toegankelijk moeten worden gemaakt. Uitgangspunt hiervoor is de worktool, de database met alle inventarisatieresultaten.

Deze resultaten kunnen op meerdere wijzen worden gepresenteerd:

- a. als database op internet
- b. in boekvorm, als catalogus
- c. als webportal
- d. op DVD

Al deze vormen zijn ook te combineren. Het zal mede van de financiële middelen afhangen voor welke vorm(en) wordt gekozen. Daarnaast moet bij iedere webapplicatie worden bedacht het voortbestaan (bij voorbeeld met betrekking tot redactie en beheer) gegarandeerd moet kunnen worden, ook ná het Programma Erfgoed van de Oorlog. Nadere studie en overleg met de betrokken instellingen zal in de loop van 2009 uitsluitel moeten geven over de te kiezen vorm(en).